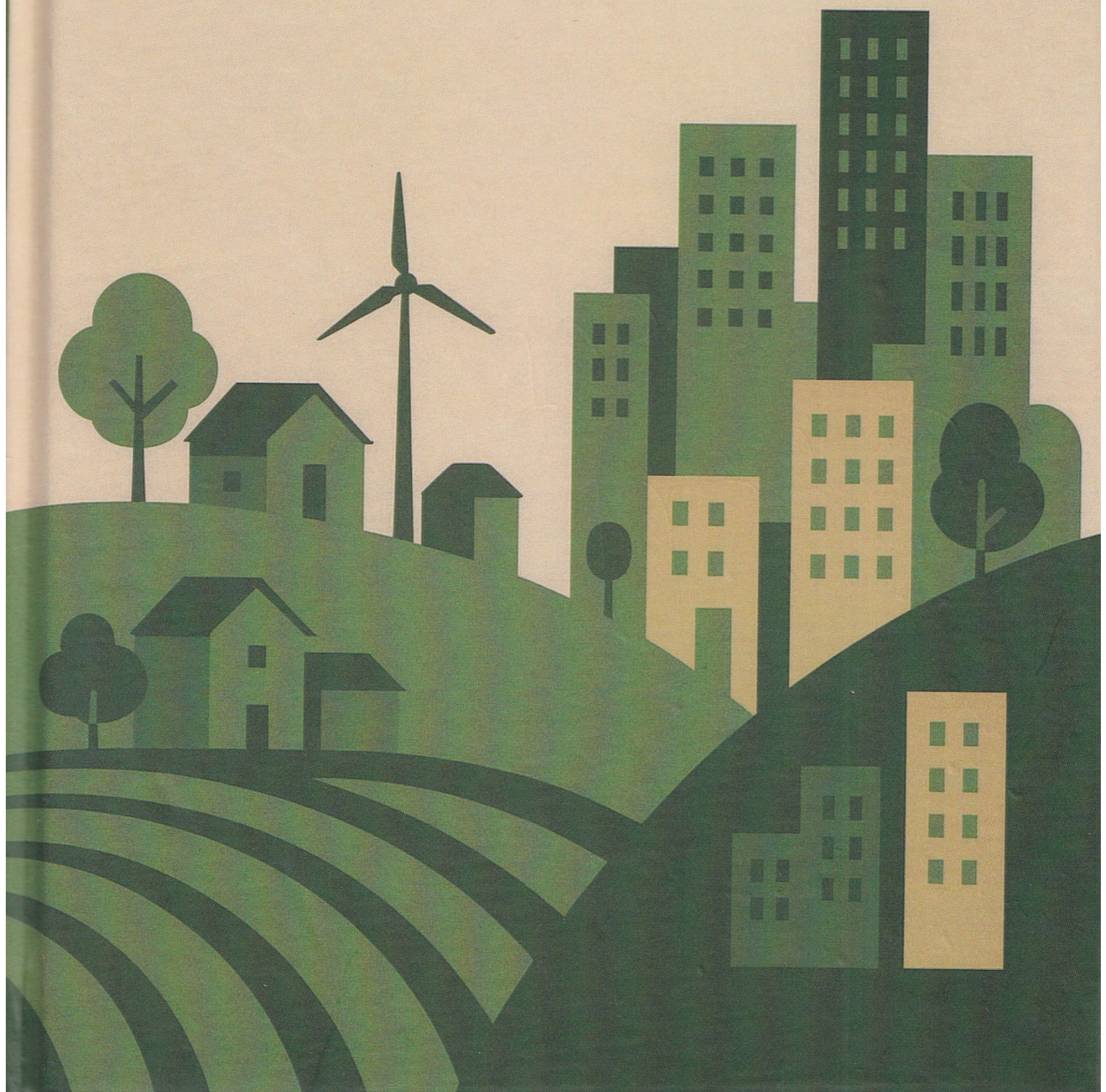

ЕВОЛЮЦІЯ СІЛЬСЬКОГО РОЗВИТКУ
В СТАЛИЙ ТА ІНКЛЮЗИВНИЙ
СІЛЬСЬКО-МІСЬКИЙ РОЗВИТОК В УКРАЇНІ
В СВІТЛІ НАУКОВОЇ СПАДЩИНИ
В. В. ЮРЧИШИНА

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Одеський національний технологічний університет

Навчально-науковий інститут економіки, управління і бізнесу
імені Г. Е. Вейнштейна

Кафедра національної та міжнародної економіки

ЕВОЛЮЦІЯ СІЛЬСЬКОГО РОЗВИТКУ В СТАЛИЙ ТА ІНКЛЮЗИВНИЙ СІЛЬСЬКО- МІСЬКИЙ РОЗВИТОК В УКРАЇНІ У СВІТЛІ НАУКОВОЇ СПАДЩИНИ В. В. ЮРЧИШИНА

Монографія

За редакцією
доктора економічних наук,
професора **О. І. Павлова**

Одеса
«Астропринт»
2025

УДК 332.122:330.35:338.432(477) (043.3)
Е209

Автори:

*О. І. Павлов, В. А. Самофатова, С. М. Дідух, О. В. Бокій, М. І. Кісіль,
О. В. Коваленко, Д. Ф. Крисанов, О. І. Павлов-молодший, І. О. Павлова*

Рецензенти:

Г. М. Запша, доктор економічних наук, професор, завідувачка кафедри менеджменту Одеського державного аграрного університету;

К. Б. Козак, доктор економічних наук, професор, директор Навчально-наукового інституту економіки, управління і бізнесу імені Г. Е. Вейнштейна Одеського національного технологічного університету;

О. І. Лайко, доктор економічних наук, професор, заступник директора з наукової роботи Державної установи «Інститут ринку і економіко-екологічних досліджень НАН України»

Рекомендовано до друку вченою радою Одеського національного технологічного університету (протокол № 14 від 12 червня 2025 р.)

Еволюція сільського розвитку в сталий та інклюзивний сільсько-міський розвиток в Україні у світлі наукової спадщини В. В. Юрчишина / О. І. Павлов, В. А. Самофатова, С. М. Дідух [та ін.] ; за ред. О. І. Павлова. — Одеса : Астропринт, 2025. — 296 с.

ISBN 978–617–8569–47–1

У монографії охарактеризовано агро-сільсько-селянську наукову спадщину В. В. Юрчишина як передвісницю концепцій сталого та інклюзивного сільсько-міського розвитку в Україні; об'єднані територіальні громади та райони як наукові категорії, адміністративно-територіальні одиниці та функціонуючі соціально-просторові утворення; інклюзивну парадигму сталого розвитку як стратегію економічних досліджень агропродовольчої сфери; систему інклюзивного врядування сільсько-міських агломерацій України; гносеологічний базис сталості та інклюзивності в інвестиційній діяльності агробізнесу; прикладні аспекти впровадження концепції інклюзивного та сталого розвитку агропродовольчих підприємств України; європейський вимір сільських територій України; цінові трансформації та формування ланцюгів створення вартості продукції рослинництва в Україні.

Для наукових працівників, викладачів, докторантів, аспірантів, студентів, фахівців з аграрної економіки.

УДК 332.122:330.35:338.432(477) (043.3)

© Павлов О. І., Самофатова В. А.,
Дідух С. М. та інші, 2025

© Одеський національний
технологічний університет, 2025

ISBN 978–617–8569–47–1

ЗМІСТ

Передмова

© 2025 by Павлов О. І. is licensed under CC BY-NC-ND 4.0.

To view a copy of this license, visit

<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/> 6

Список використаних джерел 18

Частина 1

Агро-сільсько-селянська наукова спадщина

В. В. Юрчишина як передвісниця концепцій сталого

та інклюзивного сільсько-міського розвитку в Україні

© 2025 by Павлов О. І. is licensed under CC BY-NC-ND 4.0.

To view a copy of this license,

visit <https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/> 20

Висновки 50

Список використаних джерел 51

Частина 2

Об'єднані територіальні громади та райони України

як наукові категорії, адміністративно-територіальні одиниці

та функціонуючі соціально-просторові утворення:

інклюзивний контекст

© 2025 by Павлов О. І.-молодший is licensed under

CC BY-NC-ND 4.0. To view a copy of this license, visit

<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/> 55

Висновки 82

Список використаних джерел 83

Частина 3

Інклюзивна парадигма сталого розвитку як стратегія

економічних досліджень агропродовольчої сфери

© 2025 by Самофатова В. А. is licensed under

CC BY-NC-ND 4.0. To view a copy of this license, visit

<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/> 88

Список використаних джерел 113

Частина 4

Система інклюзивного врядування сільсько-міських агломерацій України © 2025 by Павлова І. О. is licensed under CC BY-NC-ND 4.0. To view a copy of this license, visit

https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/	117
Висновки	144
Список використаних джерел	145

Частина 5

Гносеологічний базис сталості та інклюзивності в інвестиційній діяльності агробізнесу © 2025 by Кісіль М. І. is licensed under CC BY-NC-ND 4.0.

To view a copy of this license, visit

https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/	148
Висновки	164
Список використаних джерел	165

Частина 6

Прикладні аспекти впровадження концепції інклюзивного та сталого розвитку агропродовольчих підприємств України © 2025 by Дідух С. М. is licensed under CC BY-NC-ND 4.0.

To view a copy of this license, visit

https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/	168
Список використаних джерел	198

Частина 7

Європейський вимір сільських територій України: досвід ідентифікації та територіальної типологізації © 2025 by Крисанов Д. Ф. is licensed under CC BY-NC-ND 4.0.

To view a copy of this license, visit

https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/	201
Висновки	227
Список використаних джерел	228
Додаток 1	231
Додаток 2	240
Додаток 3	242

Частина 8

**Шінові трансформації та формування ланцюгів створення
вартості продукції рослинництва в умовах воєнного стану
в Україні**

© 2025 by Коваленко О. В., Бокій О. В. is licensed under
CC BY-NC-ND 4.0. To view a copy of this license, visit

<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/> 244

Висновки 273

Список використаних джерел 277

Післямова

© 2025 by Павлов О. І. is licensed under CC BY-NC-ND 4.0.

To view a copy of this license, visit

<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/> 279

Список використаних джерел 293

Відомості про авторів 295

Передмова

© 2025 by Павлов О. І. is licensed under CC BY-NC-ND 4.0.

To view a copy of this license, visit

<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>

Кожен із нас, крім прожитого часу, відміреного долею, залишає після себе певний слід в людській пам'яті. Глибина і ширина цього сліду визначаються справами людини, вчиненими нею. Академік В. В. Юрчишин, життєвий шлях якого завершився 13 серпня 2017 року, не тільки залишив після себе величезну наукову спадщину у вигляді своїх праць та учнів, а й залишиться в пам'яті сучасників як справжній селянський син, витязь і корифей вітчизняної аграрної економічної науки, її розум, честь і совість, Людиною з великої літери. Володимир Васильович був удостоєний високих і по праву заслужених характеристик за життя, що свідчить про його виняткові заслуги перед співвітчизниками. У кожного, кому пощастило бути особисто знайомим із академіком Володимиром Юрчишином, своя історія відносин з ним, яка налічує десятки років чи нетривалий час. У будь-якому випадку ця історія насичена значущими справами, щирими стосунками і хвилюючими переживаннями, які завжди спонукають до теплих спогадів і добрих справ.

Одним із таких добрих та давніх знайомих академіка В. В. Юрчишина був Борис Йосипович Кириченко, журналіст, письменник, автор багатьох художніх нарисів про знамих в Україні людей, а в минулому — високопосадовець та дипломат.

Б. Й. Кириченко записав, підготував та видав спогади академіка В. В. Юрчишина про один з важких періодів його життя, який розкриває велич та моральну силу цієї людини. Ось як він описує передісторію появи цього твору: «сивочолий, знаний у широких аграрних колах академік Володимир Васильович Юрчишин починає нашу розмову прагматично. Мені, — каже, — пішов 93-й рік. У такому віці залишок земного шляху відміряють місяцями, тижнями, а то й днями. Хотілося б описати повчальну для нащадків одіссею свого життя. Та побоююся, що не встигну. Очі швидко стомлюються, та ще на емоційні спогади чутливо відгукуються нерви і серце. Зачитуюся вашими колоритними нарисами про Плутинського, Яковишина, Палажчен-

ка, Моргуна, Федана, Товстановського, Бернацького та інших сучасників. Тож запишіть, будь ласка, і мою сповідь» [1, с. 5].

Так протягом шести місяців після цієї розмови, у вересні 2017 року з'явилася книга Б. Й. Кириченка «Притча академіка Юрчишина», яка завершується його життєвими настановами.

«Перша. Бережіть національний розум, який починає проявлятися у навчанні. Відмінники — помазаники Господні, метикуваті, з нахилом творити, працелюби, наділені чіпкою пам'яттю. Із таких формується еліта суспільства. Як правило, вона за мірилами своєї ментальності оцінює й облагороджує оточення. Тільки люди не завжди відповідають їй взаємністю. У діалектичній сутичці і єдності суперечностей слабшою стороною завжди є еліта. У чистих, світлих душ надто тонка захисна оболонка. Та й кількість їх мізерна. Тому в сірих буднях життя гору над елітою легко бере чисельна товстошкіра і цинічна більшість. Не зміряти моральних й економічних втрат суспільства, у якому трієчник-незнайко помикає умільцем-відмінником! Успішний і щасливий той народ, якому шлях до незвіданих вершин прокладає національний розум. Тому, вклоняючись, скажімо, японцям, швейцарцям чи ізраїльтянам, буде не зайвим і знімати перед ними капелюха.

Друга. Правда — непереможна. За неї треба боротися завжди, до останнього подиху.

Третя. Чесні й умілі! Знайте, що священним вогнем своїх сердець ви освітлюєте думки і відкриваєте шлях уперед своїм сучасникам» [1, с. 107–108].

Історія наших відносин із Володимиром Васильовичем Юрчишиним є не тривалою та насиченою подіями з тієї причини, що нас розділяли Київ та Одеса, але ніяк не різниця у віці та статусі. Для мене, як людини, яка виявила інтерес до сільської проблематики ще в 1970-ті роки, вже тоді були знайомі ім'я та наукові праці В. В. Юрчишина. Про моє існування академіку В. Юрчишину стало відомо у 2004 році після публікації статті докторанта О. І. Павлова «Сільські території: структура та функціональне призначення» у збірнику наукових праць Одеського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентові України, яка викликала у Володимира Васильовича професійний інтерес. З цього моменту власне й розпочалося моє входження до наукової спільноти аграрних економістів України. Вже наступного, 2005 року, я взяв участь у Сьомих річних зборах Всеукраїнського конгресу вче-

них економістів-аграрників, на яких академік В. Юрчишин виступив зі співповіддю на тему «Соціально-економічні проблеми розвитку українського села та сільських територій». Саме цього дня — 9 листопада 2005 року і відбулося наше особисте знайомство, яке постійно підтримувалося та розвивалося на різного рівня наукових заходах.

Тому немає нічого дивного в тому, що моя монографія з теорії, методології та наукових напрямів руралістики, яка вийшла друком наступного року по закінченню життєвого шляху В. В. Юрчишина, розпочиналася рубрикою «Предтеча руралістики: академік НААН України В. В. Юрчишин (Історико-економічні надбання академіка В. В. Юрчишина як наукова основа відродження українського села та селянства)» [2, с. 5–18].

В цьому виданні зазначалося, що В. В. Юрчишин належить до плеяди вчених, інтереси яких не обмежуються якоюсь однією галуззю знань, а результати їхніх досліджень не тільки мають суто теоретичне значення, а є надбанням суспільного життя [2, с. 5].

На основі аналізу історико-соціально-економічних наукових пошуків В. В. Юрчишина в галузі агро-сільсько-селянського розвитку зроблено висновок про те, що, незважаючи на різні підходи до його дослідження, протягом тривалого історичного часу незмінним залишався цілісний триєдиний об'єкт наукової діяльності — сільське господарство, село та селянство [2, с. 18].

З нагоди з 100-річчя з дня народження академіка НААН В. В. Юрчишина в Україні у 2025 році відбулися наукові заходи: 3 березня — наукова конференція в Одеському національному технологічному університеті, 6 березня — урочисте засідання вченої ради Державної установи «Інститут економіки та прогнозування НАН України», 11 березня — круглий стіл в Національному університеті біоресурсів і природокористування України.

Наукова діяльність В. В. Юрчишина була тісно пов'язана з одним із напрямів економічної наукової школи Одеського національного технологічного університету «Забезпечення функціонування та розвитку системи економічної безпеки держави та суб'єктів господарської діяльності», тому не випадково, що першими в Україні до урочистого відзначення ювілейної дати долучилися науковці університетської кафедри економіки промисловості, яка з 1 серпня 2025 року носить нову назву — кафедра національної та міжнародної економіки.

З доповідями на науковій конференції «Сталий та інклюзивний сільський розвиток в Україні у світлі наукової спадщини В. В. Юрчи-

шина» виступили науковці з семи міст України та Польщі, які представляли 11 закладів вищої освіти, 4 науково-дослідних установи Національної академії наук та Національної академії аграрних наук, Одеську національну наукову бібліотеку. За результатами виступів учасників конференції видано відповідні матеріали [3].

Урочисте засідання вченої ради з нагоди 100-річчя від дня народження Володимира Васильовича Юрчишина — доктора економічних наук, професора, академіка НААН України, заслуженого діяча науки і техніки України, одного з фундаторів людиноцентристського підходу до економічного розвитку в Україні відбулося 6 березня 2025 року в ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН України», яке пройшло у змішаному (очному та дистанційному) режимі, зібравши понад 80 учасників.

Упродовж останніх років життя В. В. Юрчишин працював в Інституті економіки та прогнозування НАН України, де проводив дослідження у сфері соціоекономічного розвитку сільського господарства і села, став наставником для багатьох поколінь дослідників, сформував потужну школу науковців, які продовжують його справу.

Участь в урочистому засіданні взяли також представники установ та організацій, де Володимир Васильович працював упродовж життєвого шляху, — зокрема Національної академії аграрних наук України, Національного наукового центру «Інститут аграрної економіки», Національного університету біоресурсів і природокористування України, а також учні, послідовники та колеги видатного економіста-аграрника з багатьох регіонів України.

Відкрив засідання вченої ради директор ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН України», академік НАН України Валерій Михайлович Геєць, відзначивши, що В. В. Юрчишин — людина, з якою було дуже легко працювати, в якого була надзвичайно висока внутрішня культура, що йде від коріння, від землі. Селянський син — це не просто назва книги про Володимира Васильовича, це його сутність, його дух і справа всього його життя, тому його наукові ідеї продовжують розвиватися по всій Україні.

Академік НАН України, завідувач відділу економіки і політики аграрних перетворень Олена Миколаївна Бородіна зазначила, що Володимир Васильович працював у відділі економіки і політики аграрних перетворень на посаді головного наукового співробітника. Дослідження науковців відділу за участю В. В. Юрчишина відзначалися не тільки науковою новизною, а й реальним практичним

значенням. Володимир Васильович був надзвичайно доброю людиною, ставився до всіх із повагою, але при цьому був принциповим, вимогливим, справедливим, і врешті-решт будь-яке його рішення орієнтувалося на добро для кожної окремої людини. Володимир Васильович мав дар наукового передбачення, що давало йому змогу досліджувати такі наукові проблеми, які поставали перед наукою і нашим суспільством у наступні десятиліття. У своєму науковому житті й у громадянській позиції він сповідував вірність трьом святиням — сім'ї, селу та Україні.

Академік НААН України, директор Національної наукової сільськогосподарської бібліотеки Віктор Анатолійович Вергунов зазначив, що В. В. Юрчишин протягом червня—грудня 2006 року працював радником дирекції в Національній науковій сільськогосподарській бібліотеці НААН України, а потім, до 2015 року — як головний науковий співробітник сектора наукознавства Інституту історії, аграрної науки, освіти та техніки — у структурі ННСГБ НААН України. Потужний інтелектуальний потенціал Володимира Васильовича, його глибокі знання і — найголовніше — безпосередня участь у подіях, атмосферу яких так добре передано у його творах, не лише з економічної, а й з історичної точки зору, допомагали нашій активній та плідній співпраці.

Директор економічних програм Центру Разумкова Василь Володимирович Юрчишин, син Володимира Васильовича, подякував за тепле і зворушливе збереження пам'яті академіка Юрчишина. Він відзначив, що останні десять років роботи в Інституті економіки та прогнозування НАН України були сповнені для В. В. Юрчишина надзвичайним позитивом та натхненням — цьому сприяв високий науковий рівень досліджень та доброзичлива і дружня атмосфера, яка панувала в інституті тоді та підтримується зараз.

Академік НААН України, голова Наукової ради ТДВ «Інститут обліку і фінансів» Валерій Миколайович Жук розповів, якою світлою людиною був Володимир Васильович і яким прикладом слугував: «Коли я захистив докторську дисертацію, то був настільки щиро вражений його радістю, відкритістю і підтримкою! І завжди відчував цю його підтримку далі — Володимир Васильович надихав мене впевненістю, коли мене обирали членом-кореспондентом, коли я балотувався в академіки-секретарі, потім у віце-президенти... Він завжди мав свою думку, позицію і відстоював її не агресивно, а принципово. Звісно, Володимир Васильович був відомим академіком НААН, і він

був людиною високої культури, високої моралі, високої громадянської позиції і високого професіоналізму».

Професор кафедри менеджменту і маркетингу Одеської державної академії будівництва та архітектури Микола Павлович Сахацький наголосив на людяності, життєвій мудрості та глибині Володимира Васильовича. «Коли я прийшов до нього на співбесіду відносно вступу до аспірантури, Володимир Васильович одразу запитав мене, що я знаю про село... Після чого зателефонував у відділ аспірантури і дав згоду бути моїм керівником. Завдяки академіку Юрчишину я маю друзів на все життя».

Професор, головний науковий співробітник відділу форм і методів господарювання в агропродовольчому комплексі ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН України» Любов Василівна Молдаван зазначила, що ідеї Володимира Васильовича є надзвичайно актуальними: «Він посіяв ці ідеї на селянській ниві, а ми продовжуємо їх плекати, наскільки це можливо. Пам'ять про Володимира Васильовича живе у наших серцях, його ідеї живуть у його творах».

Професор, член-кореспондент НААН України, головний науковий співробітник відділу економіки і політики аграрних перетворень ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН України» Ігор Васильович Прокопа відмітив: «У моєму альбомі, присвяченому випуску із Української сільськогосподарської академії, на першій сторінці, разом із фотографіями інших викладачів, є фотографія доцента Володимира Васильовича Юрчишина. Я мав щастя бути його учнем на початку 1960-х років... Володимир Васильович був одним з опонентів при захисті моєї докторської дисертації. Я із вдячністю згадую, що він підготував подання щодо моєї кандидатури для участі у конкурсі на заміщення звання члена-кореспондента НААН України. Бачимо, що здобутки Володимира Васильовича втілюються, тож сподіватимемося, що надалі наша країна матиме міцний фермерський уклад, у просуванні чого велика заслуга Володимира Васильовича».

Професор, заслужений діяч науки і техніки України, завідувач кафедри обліку і оподаткування Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника Іван Федорович Баланюк розповів про студентські роки в Українській сільськогосподарській академії за викладання академіка В. В. Юрчишина, а потім — за його наукового керівництва — про навчання в аспірантурі у ННЦ «ІАЕ», врешті про прийняття за рекомендацією Володимира Васильовича до Прикарпатського національного університету.

Заступник академіка-секретаря відділення аграрної економіки і продовольства НААН України Максим Михайлович Кропивко підкреслив, що Володимир Васильович Юрчишин був багатоплановою людиною, вирізнявся своїм пізнанням людської природи, веденням наукової діяльності. «Його підходи до розвитку сільського господарства з точки зору соціальної складової, до розвитку багатоексплуатаційності на селі, до розвитку фермерського господарства мали величезний вплив на формування мене як науковця. Вже як заступник академіка-секретаря відділення аграрної економіки та продовольства НААН України враховую сформовані під впливом Володимира Васильовича погляди на аграрну та соціальну політику України у своїй роботі».

Академік НААН України, проректор з науково-педагогічної роботи та розвитку НУБіП Сергій Миколайович Кваша зазначив, що Володимир Васильович саме та унікальна людина, сторіччя якої упродовж трьох зібрань у березні (3 березня — в Одесі, 6 березня — в Інституті економіки та прогнозування НАН України і 11 березня — в НУБіП) об'єднало нас усіх. Такі зустрічі дають підстави подумати про цінності життя, про те, як ми живемо, що пишемо, як дискутуємо, як поважаємо один одного і як підтримуємо державу в такий складний період.

Професор, головний науковий співробітник відділу форм і методів господарювання в агропродовольчому комплексі ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН України» Ольга Леонтіївна Попова підкреслила, що «Володимир Васильович так би і залишився одним із представників когорти класиків, далеких і недоступних, проте нагода разом із ним пропрацювати 10 років у нашому інституті подарувала дуже гарне ділове спілкування, натхнення від нього — і це важливий період моєї наукової діяльності. Хоча зараз згадуються більше життєві розмови про всі перипетії, які випали на його долю... Для мене академік В. В. Юрчишин — це насамперед людина людяна».

Професор кафедри економіки промисловості Одеського національного технологічного університету, провідний вчений відділення аграрної економіки і продовольства НААН України Олександр Іванович Павлов зазначив, що в дослідженнях В. В. Юрчишина органічно переплелися науковий підхід, любов до села, правдивість, небайдуже ставлення до життя, високий громадянський обов'язок, — і саме ці складові є запорукою успіху у справі відродження українського села та селянства.

Академік НААН України, директор ННЦ «Інститут аграрної економіки» Юрій Олексійович Лупенко відзначив, що Володимир Васильович Юрчишин зробив неоціненний внесок у розвиток аграрної

економічної науки. «Мені пощастило особисто працювати з цим видатним науковцем, ми дискутували, я навіть десь заперечував; він є прикладом не тільки для своїх учнів та найближчих колег, а й для тих, хто прийде на заміну нам і продовжуватиме розвиток аграрної науки».

Доктор економічних наук, член-кореспондент НААН України, головний науковий співробітник відділу торговельної та промислової політики ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН України» Тамара Олексіївна Осташко підкреслила, що важливо цінувати людину за її життя. Володимир Васильович був вдячним за персональну монографію, яку видав Інститут економіки та прогнозування до його 90-річчя. У тогочасній, а, може, і в сучасній вітчизняній аграрній науці, зазначила вона, не було і немає іншої постаті такого рівня безкомпромісності, наукової об'єктивності, людської гідності та незламності.

Професор, член Національної спілки письменників України і Національної спілки журналістів України, письменник-публіцист Борис Йосипович Кириченко зауважив: «Він мій герой, про якого я пишу зараз у другому томі книги «Мій час». Володимир Васильович дуже чекав, коли вийде перша книга про нього, але на момент його відходу із земного життя книга ще перебувала в роботі. Вихід книги — це продовження справи Володимира Васильовича, він — серед нас, він надихає своїми справами».

Подякувавши всім, хто взяв участь в урочистому засіданні вченої ради Інституту економіки та прогнозування НАН України, директор інституту В. М. Геєць підкреслив, що в науковому житті є непересічні постаті, ідеї яких живуть і переживають своїх творців: такою постаттю був і залишається академік Володимир Васильович Юрчишин, і проведений захід став цьому підтвердженням [4].

Круглий стіл «Наукова спадщина академіка НААН Юрчишина Володимира Васильовича» відбувся 11 березня 2025 року в Національному університеті біоресурсів і природокористування України.

Організатори спланували цю зустріч так, щоб залучити до неї керівників установ і вищих навчальних закладів, з якими так чи інакше було пов'язане життя В. В. Юрчишина. І це їм вдалося.

Далі викладено очні виступи учасників конференції [5].

«Ми вшановуємо пам'ять видатного науковця, талановитого управлінця та організатора сільськогосподарського виробництва — академіка НААН Володимира Юрчишина, — відкриваючи роботу, наголосив у вступному слові ректор університету Вадим Ткачук. — Трудівник, патріот, вчений, наукові інтереси якого стосувалися ор-

ганізації державного, територіального і галузевого виробничо-господарського управління агропромисловим комплексом України, борець за збереження і розвиток її національно-генетичної основи — таким запам'ятався він своїм колегам і численним учням».

Далі до учасників заходу з онлайн-вітанням звернувся син В. В. Юрчишина — Василь Юрчишин.

І його логічним продовженням стала доповідь «Історичні віхи життєдіяльності академіка В. В. Юрчишина та його внесок у розвиток Української сільськогосподарської академії» проректора з науково-педагогічної роботи Сергія Кваші. Непересічний студент Уманського сільськогосподарського інституту став знаним науковцем, ректором Української сільськогосподарської академії, нині відомої у світі як Національний університет біоресурсів і природокористування України (ректором вишу він був у 1968–1976 роках), академіком Національної академії аграрних наук. Свого часу він зробив багато потрібного і корисного для життєдіяльності УСГА як її ректор. А сьогодні цілком логічною є та шана, яку віддають академіку колеги і вихованці його наукової школи.

«Наукові погляди академіка В. В. Юрчишина на розвиток національної економіки України» — такою була тема виступу директора ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН України» академіка НАН Валерія Геєця.

Про вплив наукових досліджень академіка В. В. Юрчишина на розвиток аграрного сектора економіки України зробив доповідь академік і президент НААН Ярослав Гадзало. Наукові погляди Володимира Юрчишина, зазначив він, мали величезний вплив на формування політики НААН України щодо реформування відносин власності у сільському господарстві. В його дослідженнях особливе місце посідали питання становлення приватного сектора в сільському господарстві, особливостей розвитку приватної власності в різних сільськогосподарських укладах, оригінальні підходи і нетрадиційні механізми вирішення проблем аграрної економіки. Випереджаючи час, Володимир Юрчишин обґрунтував необхідність переходу до сучасної аграрної політики. Його наукові підходи до напрямів вирішення соціальних проблем сільського господарства і села покладені в основу низки документів державного значення.

Президент НУБіП Станіслав Ніколаєнко, звертаючись до учасників зібрання з доповіддю «Науково-організаційна спадщина академіка В. В. Юрчишина в розбудові УСГА», виокремив такі три жит-

теві позиції ювіляра, як сім'я, село і Україна. «Всього три слова, а за ними — весь шлях Володимира Юрчишина як науковця і громадянина. Бо ж село для нього — то становий хребет країни і нації. Навіть після того, як пішов за небокрай, пам'ять про нього продовжує об'єднувати чотири потужних установи — Уманський національний університет садівництва, де починалися студентські роки і перші кроки в науці, НУБіП України та інститути мережі НААН, де він зростав як науковець першої величини».

Саме про перший навчальний заклад з цього переліку — навчання в Умані — говорила ректорка Уманського національного університету садівництва Олена Непочатенко у своєму виступі «Становлення та освітній шлях академіка В. В. Юрчишина в Уманському сільськогосподарському інституті».

На впливових поглядах академіка В. Юрчишина на організаційно-економічний розвиток аграрного сектора економіки зупинився віце-президент НААН, директор ННЦ «Інститут аграрної економіки» Юрій Лупенко. Саме тут ювіляр пропрацював 28 років, ставши академіком, заслуженим діячем науки і техніки України, новатором, ідеологом багатьох проблем аграрного сектора.

Людиною-легендою, яка сформулювала п'ять постулатів аграризму, назвав Володимира Юрчишина академік-секретар відділення інноваційного розвитку НААН, директор Національної сільськогосподарської бібліотеки НААН, академік Віктор Вергунов в виступі на тему «Суспільні простори життєдіяльності академіка В. В. Юрчишина та їх вплив на сучасність».

Виступ ректора Поліського національного університету Олега Скидана стосувався такої теми як «Ректорські функції та особливості формування власних наукових поглядів та досліджень академіка В. В. Юрчишина».

Академік Володимир Булгаков, завершуючи програму зустрічі в онлайн-режимі, зазначив, що Володимир Васильович Юрчишин був дуже гідною людиною, яка створила себе сама.

Підбиваючи підсумки круглого столу, ректор університету Вадим Ткачук подякував його учасникам і закликав їх не залишатися осторонь проблем, які ставить час.

Свій внесок у вшанування пам'яті академіка В. В. Юрчишина зробили і співробітники музею історії НУБіП.

До уваги учасників круглого столу музей представив джерельні матеріали зі свого фонду (оригінали та цифрові копії), які пов'язані з пе-

ріодом роботи В. В. Юрчишина в Українській сільськогосподарській академії (1954–1976 роки). Зокрема це кілька примірників університетської газети «За сільськогосподарські кадри», у яких опубліковані статті Володимира Васильовича: «Знаменний ювілей» (номер за 10.10.1973), «Єдність мети і дій» (номер за 07.01.1975), «Курс на якість та ефективність» (номер від 06.01.1976). Учасники круглого столу також були ознайомлені з фотодокументами про розвиток УСГА часів ректорства В. В. Юрчишина: оригіналом однієї з методичних розробок В. Юрчишина «Рукопис методичних вказівок та контрольних завдань з курсу «Організація та планування виробництва у колгоспах та радгоспах» (1973 рік); матеріалами про розвиток УСГА у період керівництва Володимира Васильовича Юрчишина [6].

Певним чином на ювілейну подію відреагувала й Національна академія аграрних наук, організувавши виставку, присвячену діяльності академіка В. В. Юрчишина.

Документальні експонати виставки, виставлені в Національній науковій сільськогосподарській бібліотеці НААН України, у її читальному залі № 1, супроводжувалися таким узагальненням: «Вчений відомий результатами глибоких досліджень у кількох напрямках аграрно-економічної науки. Перші його наукові розробки стосувалися галузевої економіки в сільському господарстві. Він один з перших обґрунтував необхідність переходу від галузевого до переважно функціонального управління аграрним сектором економіки. Володимир Васильовичу належить великий науково-методологічний внесок у розробку Генеральної схеми управління АПК, на вихідних засадах якого був створений і добре зарекомендував себе у практиці інтегрований орган державного управління АПК — Держагропром України, в якому зосереджувалося управління всіма його галузями. Вченому належить важлива роль у дослідженні особливостей, тенденцій і соціально-економічної результативності розвитку сільськогосподарських підприємств і особистих господарств громадян. Особливе місце у дослідженнях В. В. Юрчишина посідає розробка теоретичних, науково-методологічних і організаційно-управлінських основ сучасної державної аграрної політики, її формування, практичного втілення і моніторингу розвитку» [7].

Серед книжок цієї виставки чільне місце зайняла й колективна монографія 2012 року, одним з авторів якої був В. В. Юрчишин, підготовлена за редакцією завідувача кафедри економіки промисловості ОНАХТ, професора О. І. Павлова [8].

Пам'ятним для академіка В. В. Юрчишина та усієї вітчизняної аграрно-економічної спільноти став березень 2015 року. Саме у цей час Володимирі Васильовичу виповнилося 90 років, які він зустрів на робочому місці — в Державній установі «Інститут економіки та прогнозування НАН України».

До 90-річчя академіка в цій поважній науково-дослідній установі видали книжку «Селянський син: дух і справа академіка Володимира Юрчишина», у якій «...46 відомих учених із вдячністю оцінили його довголітню працю, наукову безкомпромісність, титанічне подвижництво на благо Вітчизни, створення самобутньої школи агро-виробництва, в якій культивувалась товариська згуртованість і взаємодопомога у пошуках нових підходів до розвитку аграрної науки» [1, с. 101].

Одеський національний технологічний університет, як вже зазначалося, першим серед закладів вищої освіти та науково-дослідних установ провів на базі кафедри економіки промисловості (відтепер кафедри національної та міжнародної економіки) наукову конференцію. За ініціативи її викладачів підготовлено монографію, присвячену науковій спадщині академіка В. В. Юрчишина яку ми з задоволенням презентуємо.

У відповідності до наукових інтересів авторського колективу та обраної теми монографічного дослідження було узгоджено його структуру, яка складається з восьми частин.

Частина 1. Агро-сільсько-селянська наукова спадщина В. В. Юрчишина як передвісниця концепції сталого та інклюзивного сільсько-міського розвитку в Україні (Павлов О. І.).

Частина 2. Об'єднані територіальні громади та райони як наукові категорії, адміністративно-територіальні одиниці та функціонуючі соціально-просторові утворення: інклюзивний контекст (Павлов О. І.-молодший).

Частина 3. Інклюзивна парадигма сталого розвитку як стратегія економічних досліджень агропродовольчої сфери (Самофатова В. А.).

Частина 4. Система інклюзивного врядування сільсько-міських агломерацій України (Павлова І. О.).

Частина 5. Гносеологічний базис сталості та інклюзивності в інвестиційній діяльності агробізнесу (Кісіль М. І.).

Частина 6. Прикладні аспекти впровадження концепції інклюзивного та сталого розвитку агропродовольчих підприємств України (Дідух С. М.).

Частина 7. Європейський вимір сільських територій України: досвід ідентифікації та територіальної типологізації (Крисанов Д. Ф.).

Частина 8. Цінові трансформації та формування ланцюгів створення вартості продукції рослинництва в умовах воєнного стану в Україні (Коваленко О. В., Бокій О. В.).

Висловлюємо подяку за долучення до нашої справи та надані поради шановним опонентам — Запші Галині Миколаївні, доктору економічних наук, професору, завідувачці кафедри менеджменту Одеського державного аграрного університету; Козак Катерині Богданівні, доктору економічних наук, професору, директору Навчально-наукового інституту економіки, управління і бізнесу імені Г. Е. Вейнштейна Одеського національного технологічного університету; Лайку Олександрю Івановичу, доктору економічних наук, професору, заступнику директора з наукової роботи Державної установи «Інститут ринку і економіко-екологічних досліджень НАН України».

Список використаних джерел

1. Кириченко Б. Й. Притча академіка Юрчишина. Київ: ПП «Фірма «Гранмна», 2017. 112 с.
2. Павлов А. И. Руралистика: теория, методология, научные направления. Одесса: Астропринт, 2018. 408 с.
3. Сталий та інклюзивний сільський розвиток в Україні у світлі наукової спадщини В. В. Юрчишина: матеріали науково-практичної конференції, присвяченої 100-річчю з дня народження академіка Національної академії аграрних наук Володимира Васильовича Юрчишина / Одес. нац. технол. ун-т, каф. економіки промисловості. Одеса: ОНТУ, 2025. 117 с.
4. Сторічний ювілей реформатора аграрних відносин В. В. Юрчишина. URL: <https://ief.org.ua/files/activity/950/06032025-info-.pdf> (дата звернення: 19.05.2025).
5. Круглий стіл «Наукова спадщина академіка НААН Юрчишина Володимира Васильовича». 11 березня 2025 року / НУБіП. URL: <https://nubip.edu.ua/node/160844> (дата звернення: 20.05.2025).
6. Музей історії НУБіП України долучився до Всеукраїнського круглого столу «Наукова спадщина академіка НААН Юрчишина Володимира: до 100-річчя від дня народження». URL: <https://nubip.edu.ua/node/162009> (дата звернення: 21.05.2025).
7. Запрошуємо відвідати виставку «Юрчишин Володимир Васильович: 100 років від дня народження відомого вченого у галузі аграрної економіки, доктора економічних наук, професора, академіка НААН, заслуженого діяча науки і техніки України», що розпочала функціонувати у читальній

залі № 1. URL: <https://dnsgb.com.ua/novini/vistavki/yurchishin-volodimir-vasilovich-100-rokiv-vid-dnya-narodzhennya-vidomogo-vchenogo-u-galuzi-agrarnoi-ekonomiki-doktora-ekonomichnih-nauk-profesora-akademika-naan-zasluzhenogo-diyacha-nauki-i-tehniki-ukraini/> (дата звернення: 18.05.2025).

8. Сталий розвиток та безпека агропродовольчої сфери України в умовах глобалізаційних викликів: монографія /Павлов О. І., Хвесик М. А., Юрчишин В. В. та ін.; за ред. О. І. Павлова. Одеса: Астропринт, 2012. 760 с.

Наукове видання

**ПАВЛОВ Олександр Іванович,
САМОФАТОВА Вікторія Анатоліївна,
ДІДУХ Сергій Мирославович
та ін.**

**ЕВОЛЮЦІЯ СІЛЬСЬКОГО
РОЗВИТКУ В СТАЛИЙ
ТА ІНКЛЮЗИВНИЙ СІЛЬСЬКО-
МІСЬКИЙ РОЗВИТОК В УКРАЇНІ
У СВІТЛІ НАУКОВОЇ СПАДЩИНИ
В. В. ЮРЧИШИНА**

Монографія

*Завідувачка редакції Т. М. Забанова
Дизайнер обкладинки О. А. Кунтарас*

Формат 60x84/16. Ум. друк. арк. 17,21.
Тираж 300 прим. Зам. № 394 (125).

Видавництво і друкарня «Астропринт»
65091, м. Одеса, вул. Разумовська, 21
Тел.: (0482) 37-14-25, 37-07-17, (048) 7-855-855
e-mail: astro_print@ukr.net; www.astroprint.ua

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 1373 від 28.05.2003 р.